

Yttrande över förslag till kursplaner med anvisningar och kommentarer i orienteringsämnen och ämnena musik, teckning, slöjd, hemkunskap, barnkunskap och gymnastik i reviderad läroplan för grundskolan

(1 + 4 bilagor)

Härmed översänds i separat försändelse förslag till kursplaner med anvisningar och kommentarer i vissa ämnen i den reviderade läroplanen för grundskolan, nämligen religionskunskap, samhällskunskap, historia, geografi, naturkunskap, biologi, kemi, fysik, musik, teckning, slöjd, hemkunskap, barnkunskap och gymnastik.

Läroplanen skall enligt beslut uppdelas på dels en läroplansvolym, dels ett antal läroplanssupplement för olika ämnen och grupper av ämnen. I läroplansvolymen skall ingå mål och huvudmoment samt mera allmänna anvisningar och kommentarer. Kompletterande anvisningar och exemplifieringar skall ingå i läroplanssupplementen, som avses bli förhållandevis fylliga och utges samtidigt med läroplansvolymen. Det översända materialet skall kompletteras och fördelas på läroplansvolym och supplement bl a med ledning av inkomna yttranden.

För bedömningen av de översända förslagen kan samtidigt meddelas, att läroplanen i det inledande avsnittet om skolans verksamhet kommer att innehålla vissa allmänna och i förhållande till nuvarande läroplan utökade anvisningar om exempelvis det fria valet och samverkan i skolarbetet, objektivitetskravet i undervisningen, individualiseringen, planeringen av skolarbetet, läromedel och lokaler. Dessa frågor har därför berörts ganska knapphändigt och huvudsakligen i aktualiserande syfte i de föreliggande ämnernas anvisningar och kommentarer.

SÖ får härmed bereda Er tillfälle att inkomma med yttrande över de bifogade förslagen. Yttrande bör, för att kunna beaktas i det avslutande läroplansarbetet, vara LÖ-gruppen, SÖ, till handa senast den 28 april 1969.

Ytterligare exemplar av föreliggande förslag kan erhållas efter hänvändelse till SÖ, kontorsskrivare B M Roxström, anknytning 2068.

På LÖ-gruppens vägnar

Maj Bosson-Nordbø
Maj Bosson-Nordbø

Bengt Cullert
Bengt Cullert

Till
Skolöverstyrelsen

Sveriges lärarförbund, som beretts tillfälle avge yttrande över förslag till kursplaner med anvisningar och kommentarer i läroplan för grundskolan, orienteringsämnen del I, del II:LM, del II:H samt musik, teckning, slöjd, hemkunskap, barnkunskap, gymnastik får härmed anföra följande.

Vid utarbetandet av kursplaner med anvisningar och kommentarer i läroplan för grundskolan har skolöverstyrelsen under en jämförelsevis lång tid kunnat anlita ett betydande antal experter som var och en eller flera tillsammans i detalj kunnat penetrera de olika ämnena. Det är för förbundets del ogörligt att under den korta tid som står till förfogande för remissbehandlingen samt på grund av att kursplaneförslagen måste behandlas styckevis kunna utföra ett så genomgripande och omfattande granskningsarbete som varit önskvärt. Förbundet ser sig därför nödsakat att vid detta tillfälle liksom vid granskningen av övriga förslag till kursplaner m m koncentrera sin granskning till vissa mera väsentliga delar av förslagen. Ett flertal detaljsynpunkter är dessutom av den arten att de bäst torde kunna redovisas muntligt vid en genomgång sida för sida. Förbundet hemställer därför att tid måtte ställas till förfogande även för muntliga överläggningar rörande rubricerade förslag och kommer som följd därav att i fortsättningen i de skriftliga remissyttrandena endast redovisa vissa övergripande synpunkter.

Dispositionerna i de olika orienteringsämnena är inte enhetliga, då de allmänmetodiska synpunkterna varierar från ämne till ämne och framförallt i no-ämnena har de olika författarnas uppfattningar i olika avseenden fått en alltför stor genomslagskraft. Kursplanerna skulle kunna vinna i överskådlighet om vissa anvisningar av mer allmängiltig betydelse sammanfördes till ett gemensamt inledande kapitel. Som exempel på sådana övergripande anvisningar, som borde kunna ingå i ett gemensamt kapitel kan nämnas följande:

Sveriges lärarförbund med yttrande över förslag till kursplaner etc i orienteringsämnena, del I, del II:LM, del I:H samt musik, teckning, slöjd, hemkunskap, barnkunskap, gymnastik.

Oä del I sid 87 Fysik, Mål: (Undervisningen i fysik) "skall även ge en inblick i växelspelet mellan fysik och teknik samt belysa hur detta påverkar den sociala och ekonomiska utvecklingen."

Do sid 88. "Eleverna bör dessutom få en uppfattning om hur människans levnadsvillkor är beroende av det sätt på vilket fysik och teknik utnyttjas."

Oä del I sid 82 Kemi, Mål: (Undervisningen i kemi) "bör ge en inblick i hur kunskapen härom (ämnenas uppbyggnad och reaktioner) kan användas för att förbättra våra levnadsvillkor men också påvisa olika risker ett missbruk av denna kunskap kan medföra för människans existens."

Exemplen kan utökas.

Det kan också ifrågasättas om inte mycket av det som redovisas i Oä, del II:LM, redan återfinns med i Oä del I och att de två delarna med en relativt liten omarbetning skulle kunna sammanslås till en del. Dessutom innehåller del II:LM sådana elementära metodiska anvisningar som knappast bör införas i kursplaneanvisningar av detta slag. Från Oä del II:H bör också sådana anvisningar överföras till del I som är av allmängiltig övergripande karaktär och av vikt för samtliga ämnen.

Anvisningar rörande läromedel bör systematiskt sammanföras till ett särskilt läromedelssupplement. Som exempel på sådana anvisningar som bör sammanföras i ett läromedelssupplement kan nämnas beskrivningen av hur ett mikroskop bör vara konstruerat (Oä del I sid 80), önskemålen om vidhäftningstavlor (Oä del I sid 86), om faktaböcker, handböcker och uppslagsverk (Oä del I sid 86), om arbetsprojektor (Oä del I sid 91) etc.

Åtgärder redan i samband med utarbetandet av kursplaner med anvisningar m m bör vidtas för att ett sådant supplement snarast möjligt skall kunna färdigställas. Detta är av betydelse då tillgången till väl utformade läromedel är en av grundförutsättningarna för att intentionerna i den nya läroplanen skall kunna omsättas i praktiskt undervisningsarbete.

Huvudmomenten för ämnet religionskunskap upptar bl a momenten kristendomen och övriga religioner. Även de icke religiösa livsåskådningarna och attityderna bör självfallet tas upp till behandling redan på lågstadiet vilket också anges i målet för ämnet. De icke religiösa livsåskådningarna bör dock anges som särskilt huvudmoment på högstadiet.

Ämnet kristendomskunskap har i den nya läroplanen fått beteckningen religionskunskap. Därigenom har ämnets ställning som ett orienteringsämne bland andra erhållit en starkare markering. I samband därmed har också kravet på objektivitet poängterats mer än förr.

Förbundet finner detta tillfredsställande men ifrågasätter om anvisningarna genomgående fått en sådan utformning att de ger lärarna det stöd som kan behövas för en helt objektiv undervisning.

Kursplaneanvisningarna bör inte utformas så att de kan tas till intäkt för att lärarna skall använda den ena eller andra metodiken i sitt förberedelsearbete. Mål, huvudmoment och anvisningar bör sålunda ange den ram som skall gälla för undervisningen. Inom denna ram skall den enskilde läraren därefter kunna lägga upp undervisningen under så stor rörelsefrihet som möjligt med hänsyn till den enskilda klassens, gruppens eller elevens behov. En anvisning av det slag som återfinns på sid 19 Oä del I: "Det är därför väsentligt att lärarna känner till program och innehåll i de massmedier från vilka eleverna hämtar information och tar intryck" bör sålunda tolkas som en anvisning av mer allmängiltig karaktär. Det kan då ifrågasättas om inte denna anvisning bör överföras till en gemensam anvisningsdel då television, radio, dagstidningar och tidskrifter är utmärkta hjälpmedel för undervisningen i samtliga orienteringsämnen.

I anslutning till anvisningar om samverkan i undervisningens olika ämnen måste anvisningar om de möjligheter till samverkan som gällande bestämmelser i fråga om delningstal för gruppindelningar m m medger. Som exempel på en sådan anvisning som inte torde kunna leda till en önskad samverkan utan förändringar i gällande bestämmelser är vad som sägs om samverkan med ämnet slöjd i lämpliga undervisningssituationer (Oä del I sid 35). På grund av de delningsbestämmelser som gäller för indelningen i slöjdgrupper torde en samverkan enligt anvisningarnas intentioner vara svår att uppnå.

Undervisningen i sexualkunskap berörs i anvisningar för flera ämnen. Då denna undervisning är föremål för behandling i annan ordning inom SÖ och förbundet beretts tillfälle inkomma med synpunkter i det sammanhanget finns inte anledning att nu närmare diskutera denna undervisning. Som allmänt omdöme gäller dock att de olika faserna i undervisningen enligt anvisningarna komma att sättas in för sent i förhållande till elevernas utveckling och behov av upplysning. Den väsentligaste delen av sexualundervisningen bör således förläggas till årskurs 7 i stället för anvisningarnas förslag till årskurs 8.

I de gemensamma riktlinjerna för orienteringsämnena berörs bl a hur vissa mellanfolkliga och mänskliga problem kan behandlas. På sid 3 Oä del I ges bl a följande anvisning: "En orientering om hur människorna på vår jord utformat sina levnadsförhållanden under skiftande betingelser bör ingå i syfte att genom undervisningen skapa en på faktisk kunskap grundad förståelse för andra folk, underlätta kontakten med dem och åskådliggöra hur det praktiska samarbetet mellan olika länder fungerar."

Anvisningarna borde något starkare kunna framhålla nödvändigheten av att eleverna får en klar uppfattning om hur skiftande förutsättningarna verkligen är för människorna i olika delar av världen och för den enskilda människan att själv kunna påverka sina levnadsförhållanden.

Kursplaner i orienteringsämnena, speciellt i ämnena samhällskunskap och religionskunskap men också i sådana ämnen som historia och geografi bör utformas så att de kan bidra till att hos varje individ väcka förståelse för världens situation i dag och nödvändigheten av samverkan människor och länder emellan.

Som ovan antytts har tiden inte tillåtit utarbetandet av ett yttrande som i detalj prövar alla sidor av de nu framlagda förslagen. Vad som sagts torde därför få betraktas mera som exempel på efter vilka riktlinjer den fortsatta bearbetningen av kursplanerna bör bedrivas än som ett fullständigt granskningutlåtande.

Sveriges lärarförbund hemställer härmed att ovan angivna synpunkter beaktas vid ärendets fortsatta behandling samt att förbundet bereds tillfälle till överläggning angående vissa detaljsynpunkter.

Stockholm den 30 april 1969

För SVERIGES LÄRARFÖRBUND

Hans Hellers
Förbundsordförande

/ Lars Paul
Ombudsman